

KÖSZÖNTJÜK A 75 ÉVES DR. JOÓ ISTVÁNT

Köszöntjük a Nyugat-Magyarországi Egyetem professzor emeritusát, karunk volt főigazgatóját, lapunk főszerkesztőjét 75. születésnapján. Sok szeretettel köszöntjük azt az embert, aki majd 25 éven keresztül az állami földmérés vezetője volt, és aki munkájával

mindvégig a földmérés és földügy érdekeit szolgálta, a mindenkori gazdasági, politikai rendszer által megkötiött körülmények között. 1928. szeptember 26-án született Vas megyében, Hidasollóson. Itt járt elemi, majd polgári iskolába. Középiskolai tanulmányait Körmenten végezte, itt érettségizett 1950-ben. Egyetemi ta-

nulmányait Sopronban kezdte, a Földmérőmérnöki Karon, majd Budapesten folytatta a Budapesti Műszaki Egyetem Hadmérnöki Karán, térképész szakon. Tanulmányait 1954-ben kitüntetéssel fejezte be.

Az egyetem elvégzése után hat évig gyakorló geodétaként dolgozott. Először a Honvédelmi Minisztérium Térképészeti Szolgálatánál, mint topogeodéta. Ezt követően a Földmérő és Talajvizsgáló Vállalatnál mérnökgeodétaként tevékenykedett, majd a Kartográfiai Vállalat műszaki titkáráként szerzett több szakterületen is széleskörű szakmai gyakorlatot. Már első munkahelyein is kitűnt remek szervezőképességével, rendszerező munkájával és tudományos igényű tevékenységével.

1961-ben állt az Állami Földmérési és Térképészeti Hivatal (ÁFTH) szolgálatába. A hivatal akkor önállóan, a minisztertanács felügyelete mellett végezte a földmérés országos irányítását. Ekkor kezdte meg szakirodalmi munkásságát, és 1961-ben megjelent első tanulmánya a Geodézia és Kartográfiában. Azóta is rendszeresen publikál különböző tudományos lapokban és folyóiratunkban.

1962 januárjától az ÁFTH, és ezzel a magyar földmérés műszaki vezetője lett. Tudományos munkássága eredményeként, 1963-ban egyetemi doktori értekezését a magyarországi vetületi rendszerek terület-tervezéséről írta.

A hivatalt 1967-ben átszervezték, és a szervezet a Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Minisztériumba (MÉM) került. Ott, az Országos Földügyi és Térképészeti Hivatalban, továbbra is fősztályvezetőként folytatta széleskörű munkásságát, 1980-tól a földmérés mellett már a térképészet (geokartográfia) irányítását is ellátta. Irányításával jöttek létre az új, korszerű geodéziai alapok Magyarországon. Megtörtént a felsőrendű vízszintes hálózat újraszámítása, az új alapfelület és vetületi rendszer (EOV) bevezetése. Egy új térképrendszer (EOTR) jött létre a részletes felmérések végrehajtásához, az ingatlan-nyilvántartás geometriai alapjainak biztosításához. A munkálatok megalapozására a hatvanas évek közepén beszerzett elektronikus távmérők hatására felgyorsultak a negyedrendű alapponthálózat meghatározási munkálatai. Az ekkor üzembe állított korszerű fotogrammetriai kiértékelő műszerek jelentették azt a technikát, melynek segítségével számos további program volt sikerre vihető, többek között a fotogrammetriai eljárások alkalmazása a nagyméretarányú felméréseknél.

Irányításával indult meg az úgynevezett nulladrendű szintezési hálózat kialakítása, amely műszaki és tudományos célokat egyaránt szolgál. Az új hálózat egyszerre alapja a jelenkori kéregmozgás-vizsgálatoknak, másrészt pedig a létrehozott magassági alaphálózat (EOMA) l.r. hálózataként is szolgál. Az előbbi – nemzetközi együttműködés keretében – nemcsak Magyarországra terjed ki, hanem az egész Kárpát–Balkán régióra.

Ezekben az években készült el az 1:10 000-es topográfiai térképrendszer, és kezdődött meg annak felújítása. Így létrejött a *polgári topográfiai* térképmű, ami jelentősen segíti a közepes méretarányú térképek felhasználását a köznap életben.

A szakma vezetőjeként elérte, hogy az indokolatlan korlátozások („titkos” és „szolgálati használatra” minősítésű anyagok) csak a szükséges mértékben hátráltassák a földmérési és térképészeti termékek országos felhasználását.

Ezek a hatvanas években elindított fejlesztések teszik lehetővé napjaink földügyi programjainak térképi alapozását és végrehajtását.

Hivatali munkája mellett folytatta kutatómunkáját is. Kandidátusi értekezését 1968-ban védte meg. Dolgozatában a pörgettyűs teodolitokkal mért azimut pontosságával foglalkozott.

A magyar tudományos életben máig fontos szerepet betöltő intézetek alapítása fűződik a nevéhez.

1967-ben javaslatára hozták létre a Földmérési Intézetet (FÖMI) ahol kialakulhatott egy, a szakmai életet mindmáig meghatározó kutatógárda. 1972–76 között megépült a penci Kozmikus Geodéziai Observatórium (KGO). Ez az intézmény a hazai kozmikus geodéziai kutatás legjelentősebb intézményévé vált, eredményei nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy a magyar geodézia már a rendszerváltás előtt is Európa egyik élenjárója volt.

Irányítása alatt megtörtént Magyarország nagyvárosainak szabatos felmérése. Az EOTR rendszerű felmérések az ingatlan-nyilvántartás céljain túl műszaki feladatok (rendezési tervek, közműfelmérések) végrehajtására is alkalmassá váltak.

1979-ben megvédte akadémiai doktori értekezését, melynek témája Magyarország régi és új felsőrendű háromszögelési hálózata azimut értékeinek és hosszegységének összehasonlítása volt.

A hetvenes években – az egységes ingatlan-nyilvántartás kialakítása és térképi alapjainak maradéktalan biztosítása mellett – sikeresen folyt a geodézia új irányainak mélyreható hazai fejlesztése. A nyolcvanas évek elején, az OMFB-vel együtt elindított távérzékelési fejlesztések révén jött létre a FÖMI keretében működő Távérzékelési Központ, amely mára nem csupán a földügyi, de a teljes agrárágazat és környezetvédelem számára is szolgáltat információkat (IIER térképi alapjai, belvíz-, és árvízvédelem stb.).

Kutató munkája mellett már korán megmutakozott tudományszervező képessége is. Számos hazai és nemzetközi tudományos szervezetnek tagjaként, majd vezetőjeként hosszú éveken át dolgozott eredményesen. Az ÁFTH Geodéziai Bizottság elnöke (1962–67), majd a MÉM OFTH Geodéziai és Térképészeti Bizottság elnöke volt 1967–85-ig. Az MTA Geodéziai Tudományos Bizottság tagja 1965-től. 1996-tól a Bizottság elnökhelyettese (1996–99), majd elnöke volt (1999–2002). Tíz éven keresztül (1970–1980) a Geodézia és Kartográfia Egyesület elnöki tisztét töltötte be. Több cikluson keresztül látta el az IAG Magyar Szekció elnöki teendőit.

Tagja az IUGG Magyar Nemzeti Bizottságnak és IAG szekciójának tagja. Az MTA Földtudományok Osztálya keretében, javaslatára hozták létre a Kozmikus Geodéziai albizottságot, amelynek első elnöke volt 1969–1980-ig. Ezzel sokat tett a geodézia tudomány és egyúttal a földügyi szakág elismertetéséért.

Nemzetközi szakmai és tudományos tevékenysége is bővelkedik sikerekben. Titkára volt az említett IAG (Nemzetközi Geodéziai Szövetség) IV. szekciójának (1965–69). Az IAG CRCM Bizottság keretében hosszú éveken keresztül a Kelet-európai Kéregmozgási Albi-

zottság vezetője volt. Húsz éven keresztül koordinálta a Kárpát–Balkán régióban folyó vizsgálatokat. 1975–2000 között tagja volt az Amerikai Geofizikai Uniónak (AGU). Tagja a Magyar Tudományos Akadémia köztestületének. A felsorolt tevékenységekből láthatóan, meghatározója volt a korszak szinte minden szakmai-tudományos programjának.

Munkásságának jelentős része oktató tevékenységéhez kapcsolódik. Már a szakág műszaki vezetőjeként tapasztalnia kellett, hogy tudományosan megalapozott fejlesztések nélkül az állami földmérés nem tudja kielégíteni azokat az igényeket, melyek a nemzetgazdaság fejlesztéséhez elengedhetetlenül szükségesek. Az intenzív fejlesztésekhez azonban jól felkészített szakemberek is szükségesek.

Az ötvenes években az állami földmérés néhány hónapos céltanfolyamokkal igyekezett enyhíteni az ágazat szakemberhiányát. A szakterület vezetőjeként azt is látta, hogy a szakemberképzésnek szűkös az intézményi háttere. Így többek között ő is támogatta Székesfehérváron a Felsőfokú Földmérési Technikum létrehozását és fejlesztését, amelynek végzett hallgatói fokozatosan enyhítették az ágazat szakember hiányát. A végzett hallgatók közül ma már sokan a földügyi szakigazgatás különböző szintjein vezető szerepet töltenek be. Az intézmény jogutódja a Nyugat-Magyarországi Egyetem Geoinformatikai Főiskolai Kara, amely változatlanul a legfontosabb felsőfokú szakképző intézménye a földügyi, térképészeti szakágnak.

Dr. Joó István az intézmény oktatásába már korán bekapcsolódott. Kezdetektől tagja volt az államvizsga bizottságoknak, és hamarosan a Felsőgeodézia tárgy előadója lett.

Az állami földmérés műszaki vezetőjeként a megismert tudományos problémák megoldásában elért eredményeit jól hasznosította az egyik fontos tudományterület – a Felsőgeodézia című tantárgy – oktatásában, melyet 1965-től végez. Új tudományos eredményei révén folyamatosan fejlesztette a tananyagot. Elkészítette a tantárgyhoz kapcsolódó négy kötetes jegyzetet, amelyet a tudomány változásai miatt több alkalommal is átdolgozott.

A Budapesti Műszaki Egyetemen is részt vett az oktatásban, ahol a nappali képzés mellett főképpen a szakmérnöki tagozaton vállalt feladatokat. Szakmérnökök számára írta „Újabb geodéziai eszközök és eljárások” című jegyzetét, 1967-ben. Rendszeresen részt vett az állami vizsgabizottság munkájában.

1986-ban vált meg az állami földmérés szakmai vezetésétől. Ekkor nevezték ki a Soproni Egyetemre egyetemi tanárnak, s egyben megbízták a fehérvári intézmény vezetésével. Két cikluson keresztül, 1994-ig volt főigazgatója az egyetem Főiskolai Karának.

Tudományos tevékenységének új lendületet adott, hogy a kar irányítása mellett egyben a Geodéziai Tanszéket is vezette. Kapcsolatát korábbi munkahelyével máig megtartotta. Több jelentős bizottság munkájában vett részt, és személyes tanácsaival is rendszeresen segíti a szakterület további fejlődését.

Mindig nagy lelkesedéssel és odaadással oktatott, és oktat ma is. Nagy munkahelyi leterheltsége ellenére óráit mindig megtartotta. Helyettesítésre hosszú, majdnem negyvenévi tanári tevékenysége alatt, csak egy-két alkalommal volt szükség. A vizsgáztatást mindig személyesen végezte. Fontosnak tartotta, hogy a hallgatóit megismerje. Vizsgáztatáskor szigorú, megköveteli a rendszeres felkészülést. A követelményeket magas szinten tartja. A hallgatóktól is annyi odaadást vár el tanulmányi munkájukban, mint amennyit saját magától is megkövetel.

Az oktatás mellett új teret kapott szervező készsége is. Vezetése alatt jött létre a Felmérési és Földrendezői tanszék, és az országban elsőként a Térinformatikai tanszék. Jelentős szervező és fejlesztő munkát végzett a kar anyagi helyzetének javítására. Ez idő alatt valósult meg a kari kollégium új épülete, bővült a központi épület, került a kar kezelésébe a laktanya épület, és vásárolt a kar négy lakást a fiatal oktatók számára. Ekkor épült fel a sukorói Mérőbázis, létesült a bodajki oktatási, továbbképzési központ. Különböző pályázatok megindításával sokat tett a kar műszerekkel és számítógépekkel való jobb ellátása érdekében is.

Főigazgatói ideje alatt több jelentős nemzetközi konferenciát szervezett Székesfehérvárott. A hazai elismertség javítására is konferenciákat és tanácskozásokat rendezett főiskolánkon. Ajánlására a főiskola oktatói közül többeket beválasztottak jelentős szakmai szervezetek vezetőségébe.

Az oktatás személyi feltételeinek javítása és elismertségének növelése érdekében végzett eredményes munkája mellett segítette fiatalabb kollégáit tudományos fokozatuk megszerzésében. Ekkor a kar oktatóinak 15 %-a rendelkezett MTA tudományos fokozattal. A fiatalabb kollégák és a hallgatók tudományos munkában való elindítását is fontosnak tekinti. Jelenleg is több záródolgozatot konzultál.

A tudományos élet fontos színterén, a Magyar Tudományos Akadémián is tevékenykedik. Az akadémia munkájának nemcsak köztestületi tagként aktív részese, hanem annak Földtudományi Osztályában is számos feladatot látott, és lát el. Rendszeresen tagja az akadémiai doktori vizsgabizottságoknak, sok dolgot opponált, és vezette néhány tudósjelölt munkáját is. Publikációinak száma több mint 300, köztük számos térképmű és könyv szerkesztése.

Munkásságát rangos kitüntetésekkel ismerték el:

Térképészet kiváló dolgozója (1965), MÁFI emlékérem (1969), Munkaérdemrend ezüst fokozata (1970), Fasching Antal emlékérem (1973), Lázár-deák emlékérem (1975), SZUTA úrkutatási emlékérem (1982), Akadémiai-díj, MTA – megosztva (1985), SZUTA geofizikai emlékérem (1985), Munkaérdemrend arany fokozata (1986), Lengyel Geodéziai Egyesület tiszteletbeli tagja (1988), MTESZ emléklap (1988), Kammer der Technik (NDK) tiszteletbeli tagja (1989), MTESZ emlékérem (1990), International Association of Geodesy tiszteletbeli tagja (1991), Osztrák Geodéziai Egyesület tiszteletbeli tagja (1991), Szent-Györgyi Albert – díj (1994), Honoris Causa Doctor az Olsztyni Egyetemen (1996), Főgeodéta – díj, az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság kitüntetése (2001), Eötvös József Koszorú – díj, MTA (2001). Elsőként nyerte el a Nyugat-Magyarországi Egyetem Geoinformatikai Főiskolai Kara által alapított „GEO Emlékérmét” (2003).

Eredményes szakmai és tudományos közéletet szervező tevékenységéért, közel öt évtizedes alkotó tudományos tevékenységéért, a hazai és a nemzetközi tudományos életben kifejtett sikeres munkájáért a Nyugat-Magyarországi Egyetem „professor emeritus” címmel jutalmazta.

A magyar földmérők, az MFTTT és a NYME Geoinformatikai Kar munkatársai nevében köszöntjük a 75 éves *dr. Joó Istvánt*. További sikereket, eredményes munkásságot és jó egészséget kívánunk neki.

Apagyai Géza – dr. Márkus Béla

TISZTELETBELI DOKTORI CÍM ADOMÁNYOZÁSA SZÉKESFEHÉRVÁRON

A Nyugat-Magyarországi Egyetem Geoinformatikai Főiskolai Kara 2003. október 6-án tiszteletbeli doktorává (doctor honoris causa) avatta *Jack Dangermond*-ot, aki egyike volt a híres Harvard Laboratórium tudós munkatársainak. A hatvanas évek végén ők alapozták meg a térinformatikát, a számítógéppel segített térbeli elemzések tudományát. A jelölt alapítója és egyben az elnöke az Amerikai Egyesült Államok-beli ESRI (*Environmental Systems Research Institute*) cégnek, amely meghatározó jelentőségű a GEO nevében jelzett szakterület fejlődésében.

Dangermond úr munkásságát értékes díjakkal és kitüntetésekkel ismerték el. Többek között megkapta a Kiemelkedő Közszolgálatért díjat az USA Belügyminisztériumtól, az Amerikai Tájérendezők Társaságának LaGasse érmét, a Nemzetközi Fotogrammetria